

УДК 331.5:339.9(045)

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-290-1-20

ОСІПОВА Л. В.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ЗАГОСТРЕННЯ ПРОБЛЕМ РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті охарактеризовано, що являє собою глобалізація ринку праці. Виділено основні причини процесу глобалізації ринку праці. Розглянуто ключові зміни, які мають прямий вплив на стан ринку праці. Показано та проаналізовано динаміку економічно активного населення за останні десять років. Визначено ключові проблеми зайнятості населення в Україні. Розглянуто особливості загострення проблем ринку праці в умовах глобалізації. Доведено, що яскравим індикатором ринку праці в умовах глобалізації є безробіття, яке стало досить звичним явищем стало для України. Проведено аналіз динаміки безробіття в Україні та в окремих країнах світу за останніх дев'ять років. Показано, що рівень оплати праці є головним фактором, що визначає конюнктуру на ринку праці. Проаналізовано рівень оплати праці в окремих галузях національної економіки, визначено найвищий і найнижчий її рівень. Окреслено можливі шляхи вирішення проблем ринку праці в умовах глобалізації.

Ключові слова: ринок праці, зайнятість населення, економічно активне населення, безробіття, глобалізація, заробітна плата.

OSIPOVA L.

Vinnytsia Trade and Economic Institute KNTEU

EXAMINATION OF LABOR MARKET PROBLEMS IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

The main form of development of the country's labor potential is the labor market, in which the main actors are employers and workers. The national labor market is the most important part of the country's economy, which has characteristics and has a specific model of functioning. At the same time, globalization has a significant impact on the development of the national labor market and, as a consequence, on the formation and realization of the country's labor potential and the position of workers and employers. In today's global economy, the labor market is changing rapidly. Deep demographic changes, military-political conflicts, introduction of technological innovations (production automation, robotics, three-dimensional printing, digital technologies, etc.), global outsourcing change the spheres of employment of different countries. Those countries that are aware of these trends in time and successfully adapt to the challenges of the times will not only be able to solve pressing labor market problems, but also provide a foundation for increasing the efficiency of the national economy, increasing labor productivity, improving quality of life and more.

The article describes what is the globalization of the labor market. The main reasons for the process of globalization of the labor market are highlighted. The key changes that have a direct impact on the state of the labor market are considered. The dynamics of the economically active population for the last ten years is shown and analyzed. The key problems of employment in Ukraine have been identified. Peculiarities of aggravation of labor market problems in the conditions of globalization are considered. It is proved that a bright indicator of the labor market in the context of globalization is unemployment, which has become quite common for Ukraine. An analysis of the dynamics of unemployment in Ukraine and in some countries around the world over the past nine years. It is shown that the level of wages is the main factor determining the situation in the labor market. The level of wages in certain sectors of the national economy is analyzed, the highest and lowest levels are determined. Possible ways to solve labor market problems in the context of globalization are outlined.

Key words: labor market, employment, economically active population, unemployment, globalization, wages.

Постановка проблеми

Головною формою розвитку трудового потенціалу країни є ринок праці, головними суб'єктами в якому є роботодавці та робітники. Національний ринок праці представляє собою найважливішу ланку економіки країни, яка має характерні риси та володіє специфічною моделлю функціонування. При цьому значний вплив на розвиток національного ринку праці та, як наслідок, на формування й реалізацію трудового потенціалу країни і становище безпосередньо робітників та роботодавців здійснює глобалізація, яка протягом останніх років визначає напрями розвитку практично всіх сфер життєдіяльності суспільства. В умовах сучасної глобальної економіки ринок праці зазнає швидких змін. Глибокі демографічні зміни, військово-політичні конфлікти, впровадження технологічних інновацій (автоматизація виробництва, робототехніка, тривимірний друк, цифрові технології тощо), глобальний аутсорсинг змінюють сфери зайнятості населення різних країн. Ті країни, які вчасно усвідомлять ці тренди та успішно адаптуються до викликів часу, зможуть не лише вирішити назрілі проблеми ринку праці, але й забезпечити фундамент для зростання ефективності національної економіки, підвищення продуктивності праці, поліпшення якості життя населення тощо.

На будь-якому етапі соціально-економічного розвитку країни ринок праці є найбільш чутливим індикатором зміни ринкової кон'юнктури, що проявляється у швидкій реакції на прояви макроекономічної нестабільності та турбулентності економіки. Ринок праці займає центральне місце серед інших ринків [1, с. 3]. На глобальні і системні економічні шоки ринок праці реагує вивільненням найменш конкурентоспроможних кадрів, підвищенням рівня тінізації економіки та безробіття. При позитивних

векторах зростання галузей економіки ринок сигналізує про зростання попиту на затребуваних фахівців через систему макроекономічних індикаторів і підвищення рівня оплати праці. Однак у розрізі сукупності всіх можливих економічних сценаріїв питання стабільного розвитку ринку праці і людського капіталу перманентно зберігає свою актуальність. Тому одним із пріоритетів державної політики у сфері зайнятості населення стає аналіз і прогнозування стану ринку праці у період значних зрушень у його ustalених тенденціях, які пов'язані зі стрімкими темпами глобалізації світової економіки та протікання четвертої індустріальної революції.

Аналіз останніх досліджень чи публікацій

Дослідженню формування і розвитку трудового потенціалу та ринку праці присвячено праці чималої кількості вчених, серед них: Савченко О. О. [3], Близнюк В. В. [4], Герасименко О.О. [5], Ярова Л.Г. [7], Ільч Л. М. [9]. Внесок у вирішення питань, пов'язаних з особливостями розвитку та функціонування національного ринку праці у відкритій економіці, зробили такі вчені, як: Бандура С. І. [2], Грішнова О. А. [3], Колот А. М. [5], Сандугей В., Федунчик Л. Г. [13] та інші. Незважаючи на велику кількість досліджень вивченню проблем ринку праці в контексті глобалізації присвячено недостатньо уваги.

Виклад основного матеріалу

Глобалізація ринку праці являє собою формування єдиного механізму узгодження попиту та пропозиції робочої сили незалежно від країни проживання і розвивається на фоні глобалізації економіки. Причинами цього процесу є формування системи міжнародного поділу праці, розвиток світової інфраструктури та світової валютної системи, міжнародна міграція населення, стрімке зростання світової торгівлі та потоків іноземних інвестицій, швидкі технологічні зміни [2, с. 10].

Вплив процесу глобалізації на сучасний ринок праці, головним чином, має прояв у таких напрямках, як зміни у структурі зайнятості населення, поява дисбалансу між структурою робочої сили та робочими місцями, зміщення вітчизняних виробництв до країн із більш дешевою робочою силою, підвищення мобільності робочої сили, зміна в структурі попиту на робочу силу, стрімка міграція висококваліфікованих спеціалістів [3, с. 9]. У цілому, глобалізацію можна представити як процес створення лібералізованого та інтегрованого світового ринку товарів та капіталу, формування нового міжнародного інституціонального устрою, який слугує розвитку виробництва, торгівлі, руху капіталів у масштабах усього світу та включає національну економіку країни до системи всесвітнього поділу праці, у зв'язку з чим визначення та підтримка високого ступеню активної участі у зовнішньогосподарських трудових відносинах стає стратегічним завданням будь-якої держави, у тому числі й України.

Слід зазначити, що дієвість впливу глобалізації на національний ринок праці залежить від рівня розвитку національної економіки. Економічні розвинуті країни отримують висококваліфіковану робочу силу причому, нічого не витрачаючи на її підготовку, натомість слабкі економіки, як правило, стають опорами для країн з високим економічним розвитком. У зв'язку з цим вплив глобалізації має як позитивні, так і негативні наслідки для функціонування та розвитку ринку праці. Так, на думку Сандугей В. В., позитивний вплив глобалізації на український ринок праці можливий лише за умов: прискорення реструктуризації та модернізації національного виробництва, що приведе до оптимізації структури зайнятості; посилення мобільності робочої сили; формування ринкової моделі поведінки працівника; підвищення стандартів з оплати праці; розширення експортного потенціалу, що забезпечуватиме створення нових робочих місць; подолання дискримінаційного ставлення до України у світовій антидемпінговій політиці; посилення конкурентоспроможності освітніх послуг, що забезпечуватиме підвищення освітнього рівня національного працівника [4, с. 60].

Ефект глобалізаційних перетворень дає серйозні зрушення в розвитку різних галузей економіки, та сфер суспільного життя. Відбуваються якісні зміни як у виробничому секторі економіки, так і в секторі послуг, у промисловому виробництві, галузевій структурі тощо. Ці зміни мають прямий вплив на стан ринку праці та сприяють новим тенденціям у розвитку соціально-трудова відносин. По-друге, сьогодні стрімко, як ніколи, зростає невідповідність між структурою робочої сили та робочими місцями [5, с. 24]. Розповсюдженою стає ситуація, коли зменшується попит на малодосвідчену та некваліфіковану робочу силу. Відбувається неприйняття людського ресурсу, що не має достатньої кваліфікації і не хоче або не може перекваліфікуватись.

За даними дослідження вітчизняного ринку праці, яке проводилось відповідно до методології, рекомендованої МОП, Державною службою статистики України, у 2018 році кількість економічно активного населення України у віці 15–70 років дорівнювала 17 939,5 тис. осіб (працездатного віку – 17 296,2) (табл. 1) [6].

Аналіз динаміки економічно активного населення показав, що протягом досліджуваного періоду мала місце тенденція до постійного зниження цього показника. Незначне збільшення економічно активного населення працездатного віку було зафіксоване впродовж 2010–2013 років, однак із 2014 року ця тенденція не зберігалася. Зокрема, у 2018 році проти 2010 року економічно активне населення у віці 15–70 років скоротилося на 1,0 % (працездатного віку на 0,8% зросло). Таке скорочення пов'язане із загальним зменшенням чисельності населення в країні, що викликано перевищенням показника смертності над показником народжуваності, загальним старінням нації, зовнішніми міграціями українців тощо.

Таблиця 1

Динаміка економічно активного населення України за 2010-2019 роки

Роки	Економічно активне населення			
	у віці 15-70 років		працездатного віку	
	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи
2010	20 894,1	63,6	19 164,0	71,9
2011	20 893,0	64,2	19 181,7	72,6
2012	20 851,2	64,5	19 317,8	72,9
2013	20 824,6	64,9	19 399,7	72,9
2014	19 920,9	62,4	19 035,2	71,4
2015	18 097,9	62,4	17 396,0	71,5
2016	17 955,1	62,2	17 303,6	71,1
2017	17 854,4	62,0	17 193,2	71,5
2018	17 939,5	62,6	17 296,2	72,7
2019*	14 65,0	67,0	1 364,9	75,3

*Дані 2019 року за період Січень-вересень [6]

Проблема зайнятості населення в Україні є однією з найбільших соціально-економічних проблем трудових відносин. За даними Державної служби статистики України у 2018 році кількість зайнятого населення в Україні у віці 15–70 років дорівнювала 16 360,9 тис. осіб (працездатного – 15 718,6 тис. осіб) (табл. 2) [10].

Таблиця 2

Динаміка зайнятого населення України за 2010-2019 роки

Роки	зайняте населення			
	у віці 15-70 років		працездатного віку	
	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи
2010	19 180,2	58,4	17 451,5	65,5
2011	19 231,1	59,1	17 520,8	66,3
2012	19 261,4	59,6	17 728,6	66,9
2013	19 314,2	60,2	17 889,4	67,3
2014	18 073,3	56,6	17 188,1	64,5
2015	16 443,2	56,7	15 742,0	64,7
2016	16 276,9	56,3	15 626,1	64,2
2017	16 156,4	56,1	15 495,9	64,5
2018	16 360,9	57,1	15 718,6	66,1
2019*	1 381,9	63,2	1 281,8	70,7

*Дані 2019 року за період Січень-вересень [10]

Аналіз динаміки зайнятості показав, що впродовж досліджуваного періоду мала місце тенденція до поступового зниження відповідного показника. Незначне зростання кількості зайнятого населення в країні було зафіксоване протягом 2010–2013 рр., однак із 2014 року ця тенденція не зберігалася. Подібна ситуація спостерігалась і з динамікою економічно активного населення. З 2010 по 2013 рік відбувалося помірне зростання кількості зайнятого населення, проте складна політична та економічна ситуація в Україні у 2014 році спричинила значний спад, більш, ніж на мільйон осіб. Після чого даний показник так і не повернувся до передкризового стану. У відсотковому значенні на сьогодні зайняте населення працездатного віку становить 56,6%, що демонструє найнижчий рівень зайнятості за останні десять років. Також на 10% зросла кількість зайнятих, яких перевели на неповний робочий день.

Яскравим індикатором ринку праці в умовах глобалізації є безробіття, яке досить звичним явищем стало для України. За даними Державної служби статистики України у 2018 році кількість безробітного населення в Україні у віці 15–70 років дорівнювала 1 578,6 тис. осіб (працездатного – 1 577,6 тис. осіб) (табл. 3) [6].

Аналіз динаміки рівня безробіття показав, що рівень безробіття в Україні у 2018 р. порівняно з 2010 роком серед населення у віці 15-70 років зріс на 0,6% (працездатно віку – на 0,2%). Зареєстрованих безробітних у віці 15-70 років у 2018 році проти 2010 року стало менше на 135,3 тис. осіб (працездатно віку – на 134,9 тис. осіб). Однак позитивна тенденція рівня безробіття в Україні є дуже далекою від реальності, оскільки є багато проблем щодо статистики безробіття в Україні, які не дають змоги об'єктивно оцінювати реалії безробіття: статистика не враховує часткову зайнятість, неможливо врахувати осіб, які втратили «надію на працю» і не стоять на обліку в службі зайнятості; ті, хто примусово знаходяться у відпустках з ініціативи адміністрації, вважаються зайнятими; неправдива інформація з боку безробітних.

Саме тому показник становив 9,1 % у 2018 році, це досить висока позначка, хоча нижча в порівнянні з показниками країн Європи (Італія – 9,1%, Іспанія – 15,8%, Греція – 20,1%).

Під час аналізу безробіття важливим є визначення його основних причин, головними з яких є: невисока заробітна плата, яку пропонують на ринку праці України; нестабільна політична та економічна ситуація в країні; відсталість системи підготовки фахівців від розвинутих країн; значне перевищення пропозиції робочої сили над попитом [7, с. 754].

Таблиця 3.

Динаміка рівня безробіття України за 2010-2019 роки

Роки	безробітне населення (за методологією МОП)			
	у віці 15-70 років		працездатного віку	
	у середньому, тис. осіб	у % до економічно активного населення відповідної вікової групи	у середньому, тис. осіб	у % до економічно активного населення відповідної вікової групи
2010	1 713,9	8,2	1 712,5	8,9
2011	1 661,9	8,0	1 660,9	8,7
2012	1 589,8	7,6	1 589,2	8,2
2013	1 510,4	7,3	1 510,3	7,8
2014	1 847,6	9,3	1 847,1	9,7
2015	1 654,7	9,1	1 654,0	9,5
2016	1 678,2	9,3	1 677,5	9,7
2017	1 698,0	9,5	1 697,3	9,9
2018	1 578,6	8,8	1 577,6	9,1
2019*	83,1	5,7	83,1	6,1

*Дані 2019 року за період Січень-вересень [6]

Загалом безробіття є важкою хворобою ринкової економіки яка несе за собою тяжкі соціально-економічні наслідки:

- незайняту робочу силу, що означає неефективне використання економічного потенціалу суспільства і веде до його прямих економічних втрат;

- зниження кваліфікації працівників в умовах тривалого безробіття. За результатами досліджень, працівник навіть після 3 місяців безробіття досягає попередньої продуктивності праці лише приблизно через 7 місяців;

- падіння попередньо досягнутого рівня життя. Допомога із безробіття в Україні є істотно меншою, ніж середня заробітна плата і має тимчасовий характер, тому зростання безробіття знижує купівельний та інвестиційний попит, скорочує обсяги заощаджень у населення. Якщо взяти до уваги допомогу з безробіття в розвинутих країнах світу, то, наприклад, у Франції безробітні впродовж 30 місяців отримують 79% свого місячного заробітку, як страхову допомогу. Відповідний показник у Німеччині складає 72%, у Португалії - 81%, у Бельгії - 82%. Тривалість виплат коливається від 1 до 5 років. У Бельгії вони взагалі безстрокові, відтак можливо з допомоги по безробіттю одразу переходити до отримання пенсії;

- значні психологічні травми, які фахівці порівнюють із такими важкими обставинами в житті людини, як смерть близьких, тюремне ув'язнення тощо. Соціолог з Університету Хопкінса Харві Бреннер, який вивчає понад 30 років соціальні наслідки безробіття в США, встановив, що збільшення безробіття в національних масштабах на 1% викликає збільшення кількості самогубств на 4,1%, пацієнтів у психіатричних закладах – на 3,4%, ув'язнених – на 4%, а число убивств зростає на 5,7% [8, с. 541].

Шляхами вирішення проблеми безробіття можуть бути наступні кроки: розвиток приватного підприємництва, малого бізнесу, сфери послуг, фермерства, всієї ринкової інфраструктури тощо. Для цього потрібне ефективне державне регулювання ринку праці, важливим показником якого є частка ВВП, яка витрачається на здійснення відповідних програм [9, с. 608].

Головним фактором, що визначає кон'юнктуру на ринку праці є рівень її оплати. При цьому в порівнянні з Болгарією, що знаходиться на останньому місці в ЄС за розміром мінімальної заробітної плати, в Україні величина цього показника у 2019 р. була меншою на 133 євро. В той же час, мінімальна заробітна плата в Україні була приблизно в 9 разів нижче, ніж у Франції, Німеччині та Бельгії, і в 12 разів нижче, ніж в Люксембурзі (рис.1) [10]. Тому одним із пріоритетних напрямів економічної політики України має бути удосконалення політики оплати праці.

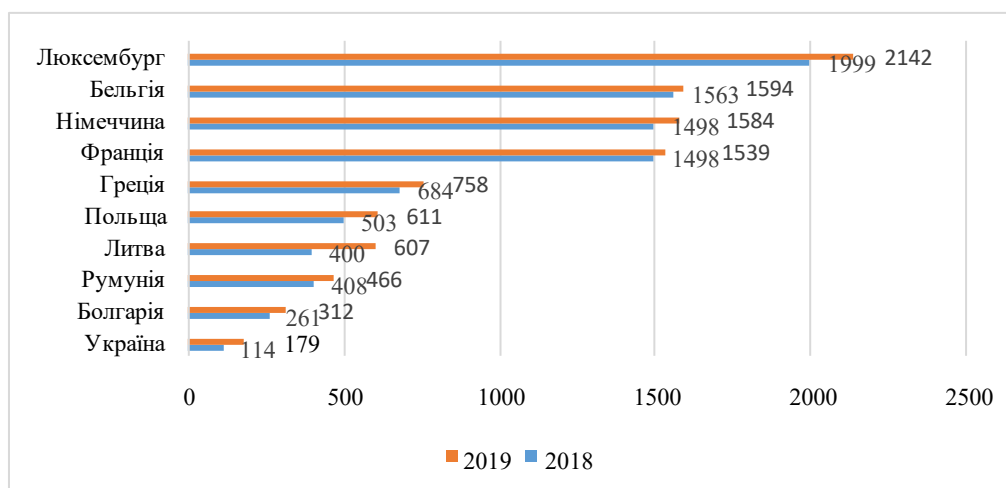

Рис. 1. Мінімальна заробітна плата в Україні та країнах ЄС за 2018-2019 рр. [10]

Найвищі заробітні плати в Україні станом на 2019 рік отримують працівники в галузі авіаційного транспорту – 27300 грн, працівники фінансової та страхової діяльності – 19132 грн, працівники у сфері інформації та технологій – 17543 грн, а найнижчі – у охороні здоров'я та соціальній допомозі – 8505 грн. В загальному, середній рівень зарплат у 2019 році зафіксований на рівні 10497 грн. Серед найбільш затребуваних професій на ринку праці в останні роки виділяють спеціалістів у IT та банківській сферах, продажах та маркетингу. На українському ринку праці втрачають свою актуальність наступні професії: юристи, адміністративні службовці та топ-менеджери. Людям даних професій досить важко у пошуку робочого місця з гідною оплатою праці.

Розмір мінімальної заробітної плати має поступово підвищуватись до рівня прожиткового мінімуму з урахуванням економічних показників розвитку національної економіки, покладених чинним законодавством в основу формування мінімальної заробітної плати. Актуальність проблеми підсилюється тим фактором, що заробітна плата на сучасному етапі залишається для населення нашої країни головним джерелом доходів та підтримки життєвого рівня, оскільки оплата праці в сукупності доходів займає головне місце. Заробітна плата є не лише індикатором, що визначає загальний життєвий рівень працівників. Від її розміру, частки у валовому національному продукті багато в чому залежать також можливості розвитку економіки взагалі.

Важливою проблемою ринку праці України в умовах глобалізації є зростання частки безробітних із вищою освітою. За даними Державної служби статистики України у 2018 році серед безробітної молоді у віці 25-34 років – 52% мають повну, базову або неповну вищу освіту та 24% - професійно-технічну, що порівняно з 2010 роком показник безробіття у віці 25-34 років збільшився на 8,4% (43,6%), а показник професійно-технічної зменшився на 9,2% (33,2%) [6]. Ще одна проблема національного ринку праці, породжена його глобалізацією – відтік робочої сили. До того ж, зараз територію України в пошуках роботи покидають як представники середнього класу, так і висококваліфіковані кадри. За даними департаменту народонаселення ООН у 2019 році кількість міжнародних мігрантів українського походження становить 5,9 млн. осіб, що на 0,5 млн. осіб більше за показник 2010 року (5,4 млн. осіб) [11]. Із близько 6 мільйонів українських мігрантів – 30% мають вищу освіту. Можна стверджувати, також що останнім часом в Україні загалом постійно погіршується ситуація із зайнятністю молоді. На цьому тлі постає ще одна важлива проблема - зростаюча зовнішня мобільність робочої сили, яка проявляється у щораз більших обсягах зовнішньої трудової міграції. Трансформаційні економічні перетворення в Україні, політичний курс до євроінтеграції, а також запровадження безвізового режиму перетину кордонів із країнами ЄС створили можливості для появи її нових форм та видів. Варто відзначити стрімке збільшення міграції серед студентів. Навчальна міграція набула свого розвитку за рахунок можливості навчання з подальшим працевлаштуванням за кордоном. Якщо ще кілька років тому міграція відзначалася сезонним характером, то останні 2-3 роки вона стає постійною. Найбільш привабливими для трудових мігрантів з України є Польща, Чехія, Італія, Білорусь, Росія. А у зв'язку із змінами у законодавстві Німеччини, які вступили у дію у 2019 році, трудові мігранти почали опановувати ринок праці цієї країни. Норвезький економіст Ерік Райтнер прогнозує, що відкриття кордонів між Україною та Європейським Союзом спричинить відтік молоді до 9 мільйонів осіб. Він пояснює, що Латвія, у свій час, таким чином втратила 20% трудових ресурсів країни. Е. Райтнер стверджує, що Україні необхідно спрямувати всі свої сили на збереження виробництва, аби запобігти втраті ще більшої кількості працездатного висококваліфікованого населення [12, с. 45].

При очевидних позитивних ефектах міжнародної міграції робочої сили, зростання її масштабів в Україні набуває загрозливих розмірів. Тому, зменшення негативних наслідків впливу глобалізації на національний ринок праці потрібно запровадити системи заходів щодо стабілізації економіки України, вони

мають передбачати: створення нових робочих місць, збільшення інвестування іноземного капіталу. Необхідно створити цивілізовані форми виїзду працівників за кордон та можливість їх вільного беззастережного повернення назад в Україну, ввезення валюти, а також гарантії захисту українцям своїх прав в іншій країні. Якщо українець має вибір працювати вдома або за кордоном і обирає останній варіант, то для того, щоб його утримати, необхідно підняти зарплату та переглянути податкову систему [13, с. 32].

Під впливом процесів глобалізації, також, трансформувались і правила гри на сучасному ринку праці. Минув той час, коли роботодавці були орієнтовані лише на робітника та підлаштовувалися під нього. Нині саме роботодавець диктує умови гри у сфері соціально-трудова відносин. Рівень кваліфікації працівника повинен відповідати вимогам, які висувають йому головні гравці на ринку праці, а не навпаки. Українські вчені визначають найважливішою проблемою ринку праці в умовах глобалізації, деформацію в галузевій структурі та професійно-кваліфікаційному складі. Причиною низького рівня кваліфікації можна назвати матеріальну мотивацію, обмежену можливість працевлаштування, відсутність гарантії стабільності виробничої діяльності за фахом, невідповідність структури професійної освіти перспективним потребам ринку праці за кваліфікаційним рівнем та професійною структурою [14, с.102].

Можливими шляхами вирішення наступних проблем ринку праці в умовах глобалізації є: удосконалення відповідної нормативної бази, яка забезпечить ефективне функціонування підприємств та зумовить створення нових робочих місць; забезпечення працевлаштування випускників вищих навчальних закладів (ВНЗ) шляхом впровадження механізму взаємодії роботодавців та ВНЗ країни; впровадження механізму перепідготовки кадрів, створення державних центрів перекваліфікації та курсів з підвищення професійних навичок; заручення державною підтримкою для малого та середнього бізнесу, надання податкових канікул на 3-5 років, інших преференцій, що забезпечить розвиток та створення нових підприємств, що в свою чергу призведе до створення нових робочих місць тощо.

Висновок

Таким чином, загострення проблем ринку праці в умовах глобалізації є однією із ключових макроекономічних проблем України, про що свідчить формування довготривалого, застійного типу безробіття в економіці, розвиток неформального та нелегального сегментів ринку праці, поглиблення тенденції до міграції робочої сили закордон. Глобалізація ринку праці являє собою формування єдиного механізму узгодження попиту та пропозиції робочої сили незалежно від країни проживання і розвивається на фоні глобалізації економіки. Причинами цього процесу є формування системи міжнародного поділу праці, розвиток світової інфраструктури та світової валютної системи, міжнародна міграція населення, стрімке зростання світової торгівлі та потоків іноземних інвестицій, швидкі технологічні зміни.

Вплив процесу глобалізації на сучасний ринок праці, головним чином, має прояв у таких напрямках, як зміни у структурі зайнятості населення, поява дисбалансу між структурою робочої сили та робочими місцями, зміщення вітчизняних виробництв до країн із більш дешевою робочою силою, підвищення мобільності робочої сили, зміна в структурі попиту на робочу силу, стрімка міграція висококваліфікованих спеціалістів.

Література

1. Осіпова Л. В. Рынок труда в Украине: состояние и перспективы развития / Л.В. Осіпова, Т.І. Павлюк // Scientific Letters of International Academic Society of Michail Baludansky. – Slovakia, 2015. – Vol. 3. No.1. – P. 140–142.
2. Бандур С. І. Розвиток соціально-трудова відносин як передумова досягнення продуктивної зайнятості населення / С.І. Бандур // Ринок праці та зайнятість населення. – 2016. – № 1. – С. 8–13.
3. Грішнова О.А. Фріланс: нові можливості і проблеми реалізації трудового потенціалу / О.А. Грішнова, О.О. Савченко // Ринок праці та зайнятість населення. – 2017. – № 1. – С. 8–12.
4. Близнюк В.В. Український ринок праці: історичні виклики та нові завдання / В.В. Близнюк // Український соціум. – 2017. – № 3. – С. 58–71. – URL : <http://nbuv.gov.ua>
5. Колот А. М., Герасименко О. О. Новітні глобальні тенденції у сфері зайнятості і доходів та їх вплив на соціальну нерівність / А.М. Колот, О.О. Герасименко // Соціально-трудова відносини: теорія та практика. – 2018. – № 1. – С. 6–33.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики. – URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Ярова Л. Г. Аналіз рівня безробіття в Україні та напрямки його подолання / Л.Г. Ярова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 4. – С. 752–755.
8. Макачук О. Г., Вороніна А. В. Статистичне дослідження ринку праці в Україні / О.Г. Макачук, А.В. Вороніна // Економічні науки. – 2017. – № 9 (49). – С. 540–544.
9. Ільч Л. М. Структурні трансформації транзитивного ринку праці України : монографія / Ільч Л.М. – Київ : Алерта, 2017. – 608 с.
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – URL : <http://minfin.com.ua>
11. Офіційний сайт Департаменту народонаселення ООН. – URL : <https://www.un.org>
12. Наумова М. А. Вплив глобальних викликів на функціонування ринку праці / М.А. Наумова // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2019. – № 1. – С. 40–49.

13. Федунчик Л. Г. Ринок праці в Україні: проблеми та напрями їх вирішення / Л.Г. Федунчик // Економіка праці та проблеми зайнятості. – 2016. – № 2. – С. 31–34.
14. Кифяк В.І. Соціально-економічний аналіз безробіття в Україні / В.І. Кифяк // Економіка та держава. – 2019. – № 1. – С. 100–103.

References

1. Osipova L. V. Rynok truda v Ukrainy: sostoianye u perspektyvy razvytyia / L.V. Osipova, T.I. Pavliuk // Scientific Letters of International Academic Society of Michail Baludansky. – Slovakia, 2015. – Vol. 3. No.1. – R. 140–142.
2. Bandur S. I. Rozvytok sotsialno-trudovykh vid-nosyn yak peredumova dosiahnennia produktyvnoi zainiatosti naselennia / S.I. Bandur // Rynok pratsi ta zainiatist naselennia. – 2016. – № 1. – S. 8–13.
3. Hrishnova O.A. Frilans: novi mozhlyvosti i problemy realizatsii trudovoho potentsialu / O.A. Hrishnova, O.O. Savchenko // Rynok pratsi ta zainiatist naselennia. – 2017. – № 1. – S. 8–12.
4. Blyzniuk V.V. Ukrainyskyi rynek pratsi: isto-rychni vyklyky ta novi zavdannia / V.V. Blyzniuk // Ukrainyskyi sotsium. – 2017. – № 3. – S. 58–71. – URL : <http://nbuv.gov.ua>
5. Kolot A. M., Herasymenko O. O. Novitni hlobalni tendentsii u sferi zainiatosti i dokhodiv ta yikh vplyv na sotsialnu nerivnist / A.M. Kolot, O.O. Herasymenko // Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka. – 2018. – № 1. – S. 6–33.
6. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky. – URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Yarova L. H. Analiz rivnia bezrobittia v Ukraini ta napriamky yoho podolannia / L.H. Yarova // Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. – 2015. – № 4. – S. 752–755.
8. Makarchuk O. H., Voronina A. V. Statystychni doslidzhennia rynku pratsi v Ukraini / O.H. Makarchuk, A.V. Voronina // Ekonomichni nauky. – 2017. – № 9 (49). – S. 540–544.
9. Ilich L. M. Strukturni transformatsii tranzytivnogo rynku pratsi Ukrainy : monohrafiia / Ilich L.M. – Kyiv : Alerta, 2017. – 608 s.
10. Ofitsiinyi sait Ministerstva finansiv Ukrainy. – URL : <http://minfin.com.ua>
11. Ofitsiinyi sait Departamentu narodonaselennia OON. – URL : <https://www.un.org>
12. Naumova M. A. Vplyv hlobalnykh vyklykiv na funktsionuvannia rynku pratsi / M.A. Naumova // BIZNESINFORM. – 2019. – № 1. – S. 40–49.
13. Fedunchyk L. H. Rynok pratsi v Ukraini: problemy ta napriamy yikh vyrishennia / L.H. Fedunchyk // Ekonomika pratsi ta problemy zainianosti. – 2016. – № 2. – S. 31–34.
14. Kyfiak V.I. Sotsialno-ekonomichniy analiz bezrobittia v Ukraini / V.I. Kyfiak // Ekonomika ta derzhava. – 2019. – № 1. – S. 100–103.

Надійшла / Paper received: 01.02.2021

Надрукована / Paper Printed : 05.03.2021